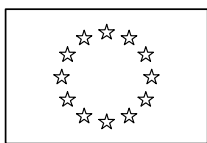

Enterprise and Industry Publications

Gatavs eiro ieviešanai!

Rokasgrāmata maziem un vidējiem uzņēmumiem

Eiropas Komisija

Šo rokasgrāmatu sagatavojusi Trīres Universitāts Kompetences centra e-uzņēmējdarbības nodaļa, un tā ir daļa no Uzņēmējdarbības un rūpniecības ģenerāldirektorāta eiro veltīta projekta. Šīs publikācijas saturam nav obligāti jāatspoguļo Eiropas Komisijas nostāja. Ne Komisija, ne kāda persona, kas darbojas Komisijas vārdā, nav atbildīga par šeit atrodamās informācijas iespējamo izmantošanu.

Gatavs eiro ieviešanai!

Rokasgrāmata maziem un vidējiem uzņēmumiem

Europe Direct dienests jums palīdzēs rast atbildes uz jautājumiem par Eiropas Savienību.

Tālruņa numurs zvanīšanai bez maksas (*):

» 00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Daži mobilo sakaru operatori nenodrošina piekļuvi

00800 numuriem vai arī šie zvani var būt par maksu.

Liela daļa papildu informācijas par Eiropas Savienību ir pieejama internetā.
Tai var piekļūt, izmantojot *Europa* serveri (<http://europa.eu.int>).

Kataloga dati ir atrodami šīs publikācijas beigās.

Luksemburga: Eiropas Kopienų Oficiālo publikāciju birojs, 2005. gads

ISBN 92-894-8657-0

© Eiropas Kopienas, 2005

Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta.

Iespiests Vācijā

IESPIESTS UZ BALTA NEBALINĀTA PAPĪRA

Saturs

Kas man jāzina par eiro?	1-2
Kā es varu izmantot eiro ieviešanu savā labā?	3-4
Kā un kad man jāsāk pāreja?	5-8
Kā aprēķināt summas eiro?	9-10
Ko pāreja uz eiro nozīmē manām IT sistēmām?	11-13
Kas notiek ar maniem līgumiem?	14-15
Kas man jāņem vērā, ieviešot eiro banknotes un monētas?	16-17
Darbinieki, klienti un darījumu partneri: kāda informācija ir nepieciešama?	18-19
Kā es varu palīdzēt saviem klientiem?	20-21
Kur es varu iegūt sīkāku informāciju?	22

Kas man jāzina par eiro?

2002. gada 1. janvārī 12 no 15 Eiropas Savienības (ES)¹ dalībvalstīm ieviesa eiro banknotes un monētas kā likumīgu maksāšanas līdzekli. Konversijas kursi tika neatgriezeniski fiksēti 1999. gadā. Pirms eiro skaidrās naudas ieviešanas bija trīs gadus ilgs pārejas periods. Gaidāms, ka jaunās dalībvalstis², kas iestājās ES 2004. gada 1. maijā, ieviesīs eiro laikā no 2007. līdz 2010. gadam. Šo valstu valdības³ noteiks, kad un kā notiks pārēja uz eiro.

Ar eiro ieviešanu konversijas kursi no nacionālajām valūtām uz eiro tiks neatgriezeniski fiksēti, un eiro aizstās nacionālās banknotes un monētas.

Eiro banknotes un monētas

Banknotes: 5, 10, 20, 50, 100, 200 un 500 eiro

Monētas: 1, 2, 5, 10, 20, 50 centu, kā arī 1 un 2 eiro

Eiro banknotes ir vienādas visās valstīs. Euro monētām ir „Eiropas puse” un „dalībvalsts puse”. Atšķirīgās monētas tiek pieņemtas visās eiro zonas valstīs.

Euro ietekmēs arī jūsu uzņēmumu! Sāciet domāt par tā ietekmi uz jūsu uzņēmumu, un esiet gatavi euro ieviešanai. Tas jums palīdzēs apzināties iespējas un ļaus jūsu uzņēmumam novērst iespējamās problēmas.

¹ Austrija, Beļģija, Somija, Francija, Vācija, Grieķija, Īrija, Itālija, Luksemburga, Nīderlande, Portugāle un Spānija. Līdz šim Dānija, Lielbritānija un Zviedrija nav pievienojušās Eiropas Monetārajai savienībai.

² Kipra, Čehijas Republika, Igaunija, Ungārija, Latvija, Lietuva, Malta, Polija, Slovākija un Slovēnija.

³ <http://www.euro.ecb.int/en/section1/timetable.html>

Šajā rokasgrāmatā jūs atradīsiet:

- īsu aprakstu par to, kā jūs varat gūt labumu no eiro ieviešanas un kad un kā jums jāsāk pāreja;
- praktiskus norādījumus attiecībā uz eiro summu aprēķināšanu;
- vispārēju apskatu par to, kāda ietekme pārejai uz eiro būs uz jūsu datorsistēmām, kā arī nepieciešamos apsvērumus attiecībā uz esošajiem un jaunajiem līgumiem;
- praktiskus padomus par to, kā organizēt eiro banknošu un monētu ieviešanu;
- ieteikumus par to, kā informēt darbiniekus, klientus un darījumu partnerus.

Šī rokasgrāmata ir sastādīta, lai palīdzētu jums ieviest eiro. Tās mērķis ir sniegt vispārēju pārskatu par vērā ņemamajiem aspektiem un atbildes uz dažiem pamata jautājumiem. Sniegtie padomi ir iegūti no mazu un vidēju uzņēmumu pieredzes valstīs, kur eiro jau ir ieviests.

Lai iegūtu sīkāku informāciju un attiecībā uz detalizētākiem jautājumiem, konsultējieties ar savu banku, nodokļu grāmatvedi, tirdzniecības palātām un citām asociācijām vai sazinieties ar saviem darījumu partneriem⁴.

Labu veiksmi!

⁴ Sīkākai informācijai sk. kontaktpunktu sarakstu rokasgrāmatas beigās.

Kā es varu izmantot eiro ieviešanu savā labā?

Eiro ieviešanai būs **stratēģiska**, kā arī **praktiska** ietekme uz jūsu uzņēmumu, jo īpaši, ja tā pamatdarbība ir saistīta ar eirozonu.

≡ Vienotas valūtas ieviešana var radīt uzkrājumus, jo ar maiņas kursu saistītais risks un komisijas nauda **darījumiem eiro zonā** pārtrauc pastāvēt.

≡ Visus **darījumus** var veikt **eiro**. Uzņēmumiem vairs nav nepieciešamības izmantot daudzvalūtu norēķinu un skaidrās naudas sistēmas. Ja jums ir vai jūs vēlaties nodibināt filiāles ārzemēs, ar eiro kā vienoto valūtu jums būs vieglāk salīdzināt darbības rādītājus.

≡ **Cenu pārredzamība** atvieglo jūsu pirkšanas un pārdošanas tirgus paplašināšanos un uzlabo aprēķinu pamatojumu. Tomēr lielāka cenu pārredzamība arī atvieglos pieeju tirgum jūsu konkurentiem no kaimiņvalstīm.

Ja šādi stratēģiski jautājumi jūsu uzņēmumam ir svarīgi, tad sagatavošanās darbu uzsākšana pārejai tik ātri, cik vien iespējams, ir ļoti nozīmīga, lai izmantotu šo iespēju sniegtās priekšrocības un izvairītos no iespējamām grūtībām.

Negaidiet līdz pēdējam brīdim! Gatavība eiro dod jums priekšrocību konkurences cīņā, salīdzinot ar uzņēmumiem, kas vēl nav sākuši sagatavošanās darbus.
--

Eiro ieviešana ietekmēs jūsu uzņēmuma ikdienas darbu, kā arī iekšējos un ārējos procesus.

≡ **Iekšēji** pielāgošana būs vajadzīga dokumentiem, grāmatvedībai un rēķinu izrakstīšanai, IT sistēmām un, iespējams, ražošanas iekārtām.

≡ **Ārēji** būs jāpielāgo cenu zīmes, produktu iepakojums un etiķetes, skaidrās naudas reģistri un sviri, kases automāti un maksājumu sistēmas, kā arī dokumenti un rēķini.

Sagatavošanas darbus var sākt jau šodien, pat tad, ja precīzs nacionālais ieviešanas grafiks vai oficiāli noteiktais konversijas kurss nav zināms.
--

Kā un kad man jāsāk pāreja?

Nav viena pareizā ceļa eiro ieviešanai. Tomēr tā veiksmīgai īstenošanai palīdzēs pareizi strukturēta pieeja. Šai ziņā jāpievēršas trīs jautājumiem:

Kāda būs eiro ieviešanas **ietekme** uz manu uzņēmumu?

Kā man izstrādāt pareizo **pārejas stratēģiju**?

Kā man **visefektīvāk organizēt šo projektu**?

Kāda būs eiro ieviešanas ietekme uz manu uzņēmumu?

Svarīgs pirmais solis ir analizēt pārejas gaidāmo ietekmi uz jūsu uzņēmumu.

Šajā sadaļā iezīmēti daži no jautājumiem, kas jāapsver, plānojot pāreju. Ne visi piemēri būs piemērojami visiem uzņēmumiem. Neskatoties uz to, tie izgaismo jomas, kuras tā ietekmēs, un tādējādi var palīdzēt plānot gan darbu, gan investīcijas.

≡ Ko vēlas jūsu **klienti**? Ja klienti, piemēram, dod priekšroku cenām eiro, tad cenas jānorāda eiro.

≡ Vērojiet savus **konkurentus**. Jums nav jābūt pirmajam, kas veic pāreju, bet jūs arī nedrīkstat būt pēdējais. Euro stimulēs konkurenci, jo konkurentiem būs vieglāk un lētāk novērtēt jūsu tirgu.

≡ Salīdziniet savas **cenās** ar konkurentu noteiktajām cenām jūsu valstī un Eiropā. Uzņēmumiem ar konkurētspējīgām cenām eirozona var piedāvāt uzņēmējdarbības iespējas. Potenciālie klienti varēs atrast, salīdzināt un pirkt produktus un pakalpojumus vieglāk, piemēram, ar jūsu interneta vietnes palīdzību. Ja jūsu cenas nav konkurētspējīgas, var piedāvāt papildu pakalpojumus vai pielāgotus produktus, lai atsvērtu cenu atšķirību.

≡ Ja cenas ir izšķirošais faktors piegādātāju izvēlē, lielāka cenu pārredzamība un maiņas kursa risku atcelšana piedāvā iespēju atrast jaunus un lētākus **piegādātājus**. Meklējiet informāciju par iespējamiem piegādātājiem⁵ un pieprasiet izcenojumus salīdzinājumam.

≡ Kas attiecas uz iekšējo **organizāciju**, gaidāma ietekme uz jūsu sistēmām (piemēram, informācijas un grāmatvedības sistēmām). Pāreju uz eiro var izmantot, lai modernizētu jūsu uzņēmumu (piemēram, modernizētu IT sistēmas, koriģētu produktu un cenu politiku vai uzlabotu klientu apkalpošanu). Ietekmes apjoms būs atkarīgs no sistēmu lietojuma apmēra, no tā, cik modernas tās ir, un no tā, vai kādu no šiem pakalpojumiem neveic ārpuskalpojumu sniedzējs. Uzņēmumiem, kuriem ir tiešs kontakts ar klientiem, arī jādomā par banknošu un monētu ieviešanas loģistiku.

Eiro ieviešana ir ideāla iespēja veikt **stratēģisku tirgus analīzi**. Pārejas ietekmes uz jūsu uzņēmumu pētīšana un aprakstīšana kalpos kā pamats, lai izstrādātu un īstenotu pārejas stratēģiju. Piemēram, sastādiet to svarīgo klientu sarakstu, ar kuriem jāsazinās.

Kā izstrādāt pareizo pārejas stratēģiju?

Kad esat aplēsis ietekmi uz jūsu uzņēmumu, jāpieņem lēmums par piemērotu pārejas stratēģiju.

≡ Vai jūs vēlaties būt **loti aktīvs** un veikt pāreju viens no pirmajiem? Tas jums ļautu izmantot **stratēģiskās iespējas** un, kur nepieciešams, ieviest konstatētā riska novēršanas pasākumus.

≡ Vai jūs vēlaties pielāgoties vēlāk (**reaktīva pieeja**)? Šāda pieeja izmantojama tikai gadījumā, ja reāls risks nav konstatēts un tādējādi nav nepieciešami nekādi pasākumi, lai to risinātu. Turklāt šāda pieeja ietver risku palaist garām potenciālās iespējas.

⁵ Attiecīga informācija ir pieejama jūsu tirdzniecības nozares asociācijā, reģionālajās tirdzniecības palātās vai jūsu reģiona Eiro informācijas centrā.

≡ Pirms pieņemt lēmumu par konkrētu pārejas stratēģiju apsveriet gaidāmās **izmaksas**, kā arī **laiku** un **resursus** (piemēram, personālu, ārpakalpojumu sniedzējus), kas nepieciešami, lai īstenotu atsevišķus pasākumus.

Kā visefektīvāk organizēt projektu?

Kad ir pieņemts lēmums par pārejas stratēģiju, nepieciešama laba projekta vadība, lai organizētu un koordinētu ieviešanas procesu. Lai to izdarītu, izveidojiet visa uzņēmuma mēroga projekta komandu, kas uzņemas, piemēram, izstrādāt detalizētu rīcības plānu un grafiku atsevišķu darbību veikšanai.

Konkrēti katrai darbībai:

...jānorīko persona , kas atbildīga par īstenošanu; ...jānosaka termiņš darbības pabeigšanai; ...jāizdara aprēķins par nepieciešamajiem resursiem (piemēram, personālu, finansējumu, ārējiem partneriem); un ... jāveic apmierinošas īstenošanas uzraudzība .

Vidējiem uzņēmumiem ir īpaši svarīgi noteikt skaidru atbildību par dažādiem uzdevumiem eiro projekta komandā, lai nodrošinātu, ka visas problēmas tiek atrisinātas. Veidojot projekta komandu, jāņem vērā darbinieku profesionālā prasme. Sākot pārejas procesu, pārstāvji no grāmatvedības un informācijas tehnoloģiju nodaļām jāiesaista to pasākumu plānošanā un īstenošanā, kas ietekmē attiecīgās sistēmas.

Pāreja uz eiro ir stratēģisks jautājums. Tam ir ietekme uz visu uzņēmumu, un tas prasa svarīgu lēmumu pieņemšanu. Atbildība par pāreju uz eiro tādējādi jāuzņemas uzņēmuma direktoram vai citam atbilstošam augstākās vadības pārstāvim.

Kā aprēķināt summas eiro?

Ar eiro ieviešanu konversijas kursi no nacionālajām valūtām uz eiro būs neatgriezeniski fiksēti⁶. Konversijas kursi darbojas ar 6 svarīgiem skaitļiem. Maiņas kursu pārveidošana, noapaļojot uz augšu vai uz leju, nav atļauta.

Kādi ir konversijas noteikumi?

≡ Nacionālās valūtas summa **konversija** eiro nav grūta, un to veic, skaitliski konvertējot cenas, izmantojot oficiāli fiksēto konversijas kursu.

≡ Tā kā **konvertētām cenām** parasti ir vairāk nekā divi cipari aiz komata, summas jānoapaļo uz leju vai uz augšu. Noapaļošanas noteikumi atbilst vispārējiem komerciāliem principiem⁷. Tikai galīgās summas var noapaļot uz augšu vai uz leju līdz tuvākajam centam, starpsummā noapaļošanas operācijas nav atļautas.

≡ Konversiju no bijušās nacionālās valūtas uz valūtu **ārpus eirozonas** (piemēram, amerikāņu dolāru, angļu mārciņu) veic, vispirms konvertējot uz summu eiro, kas var tikt noapaļota līdz trim cipariem aiz komata. Tikai pēc tam summa eiro tiks konvertēta mērķa valūtā.

Konversijas piemērs

Konversijas piemērs		
Summa vācu markās	Eiro pēc konversijas	Eiro noapaļots
DM 3,00	EUR 1,533875	EUR 1,53
DM 22,50	EUR 11,504067	EUR 11,50
DM 139,00	EUR 71,069571	EUR 71,07
Konversijas likme	EUR 1 = 1,95583 DM	

⁶ Reālās konversijas likmes būs pieejamas pēc tam, kad likmes būs noteikusi jūsu banka vai Eiropas Centrālā banka, kuras interneta vietnē ir <http://www.ecb.int/ecb/html/index.en.html>

⁷ Skaitļi 1 līdz 4 trešajā ciparā aiz komata jānoapaļo uz leju, bet summas no 5 līdz 9 trešajā ciparā aiz komata jānoapaļo uz augšu.

Kā noteikt cenas eiro?

Plānojot **cenas eiro**, jāņem vērā šādi aspekti: jūsu cenu struktūra, pircēja jutīgums pret cenas izmaiņām, patērētāju vēlēšanās salīdzināt cenas, augstāks cenu pārredzamības līmenis un veids, kā jūsu konkurenti nosaka cenas.

Pēc konversijas eiro var būt nepieciešams nedaudz **koriģēt** jūsu **cenas**, lai padarītu tās pieņemamākas tirgum⁸.

≡ Konversijas rezultātā var rasties „nelīdzenas” cenas, piemēram, EUR 7,32. Šādos gadījumos cenas būs jāpielāgo, lai iegūtu „noapaļotu” cenu, ko drīzāk pieņemtu tirgus (piemēram, EUR 7,30).

≡ „Psiholoģiskām” cenām var būt nepieciešams noteikt jaunas atskaites cenas. Piemēram, cenu produktam, kura cena bija FRF 49,00 (pirms konversijas eiro), kas šobrīd izmaksā EUR 7,47, varētu noapaļot uz EUR 6,99 (= FRF 45,85). Ja finansiālu apsvērumu dēļ tas nav iespējams, cita iespēja var būt mainīt produkta daudzumu, izmēru vai dizainu.

≡ Attiecībā uz daudziem produktiem un lielākajā daļā nozaru būs nepieciešamas nolīdzinātas cenas un jaukti aprēķini. Šiem cenu grozījumiem jābūt pārredzamiem un izsekojamiem.

Pārejas periodā patērētāji būs ļoti jutīgi pret jebkurām cenu izmaiņām. Slēpts cenu pieaugums tādējādi viegli piesaistīs uzmanību, jo papildus produkta cenai nepieciešams noteikt cenu par vienu vienību (piemēram, cenu par kilogramu). Tāpēc atklāta cenu stratēģija ir ļoti svarīga, lai izvairītos no pārpratumiem.

⁸ Šādas cenas ir „nolīdzinātas” cenas, kas beidzas ar 0 vai 5, kā arī tā sauktās atskaites cenas, kuru pēdējais cipars ir 8 vai 9.

Ko pāreja uz eiro nozīmē manām IT sistēmām?

Eiro ieviešana skars visas IT sistēmas, kas darbojas ar valūtas vienībām. Tieši tas aptver galvenokārt IT pielāgošanu, tomēr netieši šī pielāgošana skars arī citas jomas, piemēram, uzņēmuma norēķinu konversiju un rēķinu izrakstīšanu eiro. Papildus tiks ietekmētas iekārtas, kas apstrādā finanšu informāciju, tādas kā kases aparāti un citi pārdošanas punktu termināli.

Pat ņemot vērā to, ka nepieciešamā pielāgošana būs atšķirīga dažādos uzņēmumos un atkarīga no individuāliem parametriem, attiecībā uz IT sistēmām, norēķiniem un rēķinu izrakstīšanu var sniegt šādas vispārējas rekomendācijas⁹.

Kā man jāmaina savas IT sistēmas?

Plānojot pāreju uz eiro, jāņem vērā IT sistēmu kvalitāte, struktūra un organizācija.

≡ Pārbaudiet visu **IT sistēmu** savietojamību ar eiro. Vai valūtas kodi ir viennozīmīgi nosakāmi? Kuras sistēmas nepieciešams pielāgot?

≡ Vai nacionālo valūtu var pilnībā **aizstāt** ar eiro līdz ar eiro ieviešanu (piemēram, mainot datu lauku saturu) vai jums ir nepieciešams ieviest papildu valūtas laukus? Vai jūs šobrīd izmantojat sistēmas, kas spēj darboties ar vairāk nekā vienu valūtu?

≡ Vai jūsu programmatūra ir iegādāta no izplatītāja (**standarta programmatūra**) vai tā ir īpaši izstrādāta jūsu uzņēmumam (**pielāgota programmatūra**)?

⁹ http://europa.int/comm/internal_market/accounting/docs/markt-1991-7038/7038_en.pdf

– Standarta programmatūras lietotājiem jāsažinās ar ražotāju vai IT pakalpojumu sniedzēju, lai iegūtu informāciju par programmatūras versijām, kas savietojamas ar eiro, vai atbilstošiem jauninājumiem.

– Ja jūs izmantojat pēc pasūtījuma izstrādātu programmatūru, sazinieties ar tā izstrādātāju, cik ātri vien iespējams. Atkarībā no programmatūras vecuma pielāgošana eiro var prasīt ievērojamus laika un finanšu resursus. Kāda programmēšanas valoda vai tehnika tika izmantota? Vai sistēmu dokumentācija ir tik laba, lai vajadzības gadījumā pielāgošanu varētu veikt trešā persona?

Vai jums ir līgumiska vienošanās ar savu programmatūras piegādātāju par pašreizējo programmu jauninājumiem un korekcijām? Pārbaudiet, vai jūsu apkalpošanas līgumā ir paredzēta pielāgošana eiro.

≡ Vai pāreja uz eiro ietekmē kādu **aparāturu** (piemēram, kases aparātus)?

≡ Vai ir jebkādas **saskarnes („interfeisi”)**, kas savieno atšķirīgas sistēmas? Ja jā, nosakiet, vai savstarpējo savienojumu dēļ visas sistēmas jānomaina uz eiro vienlaicīgi vai arī korekcijas var tikt veiktas pakāpeniski.

≡ Vai jūsu IT sistēmas ir **savienotas** ar jūsu partneru sistēmām? Ja tas tā ir, pārliecinieties, vai tās ir savietojamas pēc pārejas uz eiro. Saskaņojiet plānus un rīcību ar šiem partneriem laikposmā pirms pārejas uz eiro.

Ja eiro ieviešanas procesā tomēr kļūst nepieciešama visas sistēmas maiņa, jūs varat izmantot to kā iemeslu, lai optimizētu un modernizētu jūsu informācijas tehnoloģijas.

Kas man jāpatur prātā attiecībā uz norēķiniem un rēķinu izrakstīšanu?

Pielāgojot grāmatvedības un rēķinu izrakstīšanas sistēmas, papildus IT sistēmu tehniskajiem aspektiem (piemēram, grāmatvedības programmām) jāapsver šādi jautājumi:

≡ **noapaļošanas atšķirības**: summu konversija jebkurā virzienā starp eiro un nacionālo valūtu var būt saistīta ar noapaļošanas atšķirībām, kas jāatspoguļo atsevišķā postenī „noapaļošanas atšķirības”;

≡ **vēsturisko datu konversija**: konvertējot vēsturiskus datus, nodrošiniet, ka vienus un tos pašus datus konvertē vienādi visos gadījumos, citādi var rasties kļūdas. Salīdzināšanas nolūkā iepriekšējā gada skaitļi (piemēram, darījumu koeficienti finanšu analīzei) jākonvertē eiro;

≡ **robežvērtības**: finanšu informācijas sistēmās bieži izmanto robežvērtības, kas aktivizē noteiktas procedūras sistēmā. Šīs robežvērtības jākonvertē eiro, lai izvairītos no neplānotām informācijas sistēmas operācijām;

≡ **elektroniskās tabulas** ne vienmēr var automātiski konvertēt eiro. Bieži ir labāk izveidot jaunas elektroniskās tabulas tā vietā, lai manuāli konvertētu esošās tabulas eiro;

Grāmatvedības un rēķinu izrakstīšanas sarežģītības un svarīguma dēļ par uzņēmumam specifiskajiem jautājumiem jākonsultējas ar nodokļu grāmatvedi vai revidentu.

Grāmatvedībā un rēķinu izrakstīšanā nepieciešamās korekcijas arī piedāvā labu iespēju racionalizēt procesu šajās jomās.

Kas notiks ar maniem līgumiem?

Visus spēkā esošos līgumus (darba līgumus, īres un kredītlīgumus un apdrošināšanas polises), kuros ietvertas summas nacionālajā valūtā, ietekmē pāreja uz eiro. **Līgumu nepārtrauktības** princips, kas nozīmē to, ka visi līgumi ar summām nacionālajā valūtā paliek spēkā, piemērojams visiem esošajiem līgumiem.

≡ **Spēkā esošajos līgumos**, kas noslēgti nacionālajā valūtā un ar nacionālajiem līguma partneriem vai partneriem no citām eirozonai piederošām valstīm, naudas vērtības konvertēs eiro, izmantojot oficiāli noteiktās konversijas likmes.

≡ **Jauniem līgumiem**, kuru atkārtotie maksājumi un nosacījumi turpinās pēc pārejas datuma, vērtības tieši jānosaka eiro, lai izvairītos no nevienādām cenām, ko varētu radīt vēlāka konversija. Tiek pieņemts, ka eiro konversijas kurss jau ticis oficiāli noteikts¹⁰. Visos līgumos, kas noslēgti pēc oficiāli noteiktā eiro ieviešanas datuma, jānorāda naudas summas eiro.

≡ Līgumiskās attiecībās ar partneriem **ārpus monetārās savienības** spēkā esošajos līgumos juridisku iemeslu dēļ iekļaujams pants par eiro. Ja līguma termiņš turpinās pēc eiro ieviešanas galīgā termiņa, jāvienojas, ka eiro ir saistošā valūtas vienība (piemēram, iekļaujot klauzulu par eiro, sk. izcēlumu).

Eiro klauzula (piemērs)

Puses vienojas, ka visas maksājumu saistības, kuras paredzētas līgumā, pieņem kā noteiktas eiro, tiklīdz eiro kļūst par vienīgo likumīgo maksāšanas līdzekli. Konversiju veic saskaņā ar oficiāli noteikto konversijas kursu.

¹⁰ Konversijas kursu var noteikt Eiropas Padome, kad dalībvalsts ir izpildījusi konverģences kritērijus.

Līgumu nepārtrauktība attiecas arī uz **darba līgumiem**. Tāpat kā gadījumā ar citiem līgumiem, algas un apdrošināšanas summas tiks konvertētas jaunajā valūtā. Lai izvairītos no neskaidrības attiecībā uz darba likumu, jums laikus jāinformē savi darbinieki.

Eiro ieviešana izraisīs nopietnas izmaiņas **komerclikumā**, piemēram, saistībā ar uzņēmuma kapitālu. Cik vien ātri iespējams, pārliecinieties, vai kapitāla konversija eiro ietekmēs jūsu uzņēmuma tipu un vai būs nepieciešams palielināt kapitālu. Pietiekami savlaicīgi sazinieties ar juristu vai nodokļu grāmatvedi.

Analizējiet spēkā esošos līgumus, lai noskaidrotu, vai tajos jāizdara grozījumi. Šaubu gadījumā konsultējieties ar juristu.

Kas man jāņem vērā, ieviešot eiro banknotes un monētas?

Eiro banknošu un monētu ieviešana visvairāk ietekmēs nozares, kurās liela daļa norēķinu notiek skaidrā naudā vai kurās ir tiešs kontakts ar klientiem (piemēram, viesnīcu un restorānu nozare, mazumtirgotāji un tirdzniecības automātu pakalpojumu nozare).

Kā man organizēt banknošu un monētu piegādi?

≡ Uzņēmumi varēs saņemt **eiro banknotes un monētas** no kredītiestādēm. Laikus sazinieties ar savu kredītiestādi, lai plānotu savas vajadzības. Tas ir īpaši svarīgi, ja gaidāms liels skaidras naudas apgrozījums.

≡ Pirmajās dienās pēc eiro ieviešanas nepieciešamība pēc **izdodamās skaidrās naudas** būs augstāka nekā parasti. Apspriediet ar savu banku, kā aprēķināt pieprasījumu pēc banknotēm un monētām¹¹. Lai pazeminātu pieprasījumu pēc izdodamās skaidrās naudas, klientus var mudināt vai nu maksāt precīzu summu, vai izmantot kredītkarti vai debetkarti.

≡ Pārbaudiet, vai ir pietiekamas **uzglabāšanas iespējas** papildu eiro banknotēm un monētām, kā arī skaidrajai naudai, kas saņemta nacionālajā valūtā. Vienojieties ar inkasentiem jau iepriekš, lai nodrošinātu drošu transportu uz banku un no tās. Vai jūsu apdrošināšanas segums ir pietiekams?

Laikus sazinieties ar savu banku, lai pārbaudītu eiro banknošu un monētu pieejamību.

¹¹ Dažās dalībvalstīs uzņēmumus apgādāja ar mazām personālā datora programmām, kas palīdzēja aprēķināt ikdienas skaidrās naudas nepieciešamību.

Kā sagatavot darbiniekus jauno banknošu un monētu ieviešanai?

≡ **Informējiet** savus darbiniekus par jaunajām monētām un banknotēm (piemēram, ar plakātu vai brošūru palīdzību). Ja iespējams, nodrošiniet darbiniekus ar banknotēm un monētām pirms eiro oficiālās ieviešanas, lai iepazīstinātu viņus ar jauno valūtu¹².

≡ Eiro banknotēs iestrādāti vairāki **pretviltošanas elementi**, tāpēc īstu banknoti var viegli atšķirt no viltotas naudas.

Labi apskatiet savu naudu! Eiro banknotēs izmantoti vairāki pretviltošanas elementi: īpašs papīrs, ūdenszīme, drošības pavediens, reljefa druka, speciāli folijas elementi, krāsu mainoša tinte. Šos elementus var noteikt ar tausti, redzi un banknošu locīšanu.¹³

≡ Nodrošiniet **īpašu apmācību** darbiniekiem, lai iepazīstinātu viņus ar jauno valūtu. Vaicājiēt savai bankai, tirdzniecības palātai vai līdzīgām asociācijām, vai šāda apmācība tiek piedāvāta.

Tirdzniecības automātu ražotājiem (piemēram, stāvvietu samaksas automātu, bankomātu, iepirkšanās ratiņu un cigarešu automātu ražotājiem) eiro banknošu un monētu dizains, lielums, svars un materiāls, kā arī pretviltošanas elementi, ir svarīgākie priekšnoteikumi, lai pielāgotu savus automātus. Lai izvairītos no nopietnām grūtībām monētu iegūšanā monētu pārbaudes ierīču testēšanai, sazinieties ar savu banku.

¹² Eiro banknotes ir pieejamas jebkurā bankā.

¹³ Sīkāka informācija par katras banknotes drošības iezīmēm atrodama Eiropas Centrālās bankas interneta vietnē <http://www.euro.ecb.int/en/section/recog.html>

Darbinieki, klienti un darījumu partneri: kāda informācija ir nepieciešama?

Daudzi cilvēki var justies nedroši vai apjukusi no eiro ieviešanas izrietošo pārmaiņu dēļ. Tāpēc būtiski svarīga ir gan **iekšējā** (darbinieki), gan **ārējā** (klienti, darījumu partneri) saziņa.

Iekšējā saziņa

Iekšējā saziņa ir svarīga, lai sagatavotu darbiniekus gaidāmajām pārmaiņām un radītu pozitīvu attieksmi pret eiro. Īpaši sagatavota apmācības programma darbiniekiem ir būtiski svarīga, jo tā palīdzēs viņiem tikt galā ar pāreju.

≡ Apmācība jāplāno laikus un jānodrošina **visa pārejas procesa laikā**.

≡ Iekšējā saziņa piedāvā iespēju izveidot **abpusēju informācijas plūsmu starp vadību un darbiniekiem** un var palīdzēt novērtēt dažādo darbību sekmes.

≡ Lai **izplatītu informāciju** starp darbiniekiem, var izmantot elektroniskos saziņas līdzekļus, uzņēmuma paziņojumus, ziņojumu dēļus, sapulces un informācijas tālruņa līnijas.

≡ **Apmācībai** jābūt individuāli **pielāgotai** katras mērķa grupas vajadzībām. Piemēram, jābūt īpašai apmācībai darbiniekiem, kuriem ir tiešs kontakts ar klientiem, tiem, kuri rīkojas ar skaidru naudu, un tiem, kuri strādā grāmatvedības vai IT nodaļās.

Ja darbinieki nav informēti par viņu uzņēmuma pārejas stratēģiju, viņi nespēs pareizi reaģēt, kontaktējoties ar klientiem.
--

Ārējā saziņa

Saziņa ar klientiem un darījumu partneriem ir būtiski svarīga, lai viņi būtu informēti par eiro ieviešanas plāniem un progresu jūsu uzņēmumā. Tā arī atvieglos jebkādu kopīgu darbību koordināciju.

≡ Sazinieties ar klientiem: noskaidrojiet viņu **vajadzības pēc informācijas** un to, kā varētu mazināt viņu raizes. Informējiet klientus par gaidāmajām pārmaiņām un par to, kāpēc šīs pārmaiņas būs nepieciešamas.

≡ Koordinējiet savus **pārejas plānus** ar jūsu darījumu partneru pārejas plāniem. Cieši saistītu sistēmu gadījumā apspriediet kopīgus risinājumus IT korekciju izstrādāšanai un īstenošanai. Pārbaudiet, vai nepieciešams panākt vienošanos par tehniskajām saskarnēm, lai nodrošinātu sistēmu pareizu darbību.

≡ **Piegādātājiem** aktīvi jāmeklē kontakts ar pasūtītājiem, lai iegūtu informāciju par viņu pārejas stratēģiju. Pasūtītājs, kurš pats veiksmīgi īstenojis pāreju uz eiro, visticamāk, nepieņems aizbildināšanos ar eiro ieviešanu, ja maksājumu un rēķinu apstrādē būs kļūdas.

≡ Pāreja uz eiro ietekmēs **maksājumu** un **finanšu** darījumus. Laikus apspriediet eiro ieviešanu ar savu banku, lai izvairītos no problēmām.

Saziņas stratēģijas izstrādei jābūt jūsu eiro ieviešanas stratēģijas neatņemamai sastāvdaļai. Izveidojiet grafiku un vienojieties par jūsu atsevišķo darbību saturu.
--

Kā varu palīdzēt saviem klientiem?

Ar eiro ieviešanu klienti var justies nedroši un dažos gadījumos satraukti par iespējamām negatīvām sekām, tādām kā cenu pieaugums. **Pasākumi uzticības nostiprināšanai**, piemēram, nodrošinot skaidru informāciju klientiem un cenu pārredzamību, var neitralizēt šādu negatīvu attieksmi un uzlabot eiro pieņemšanu. Uzņēmumiem, kuriem ir tiešs kontakts ar klientiem (piemēram, mazumtirgotājiem), jānodrošina pareizi orientēti papildu pasākumi, lai atbalstītu klientus.

Pasākumi klientu informēšanai

≡ Informējiet klientus par konversijas kursiem, rādot **piemērus** (piemēram, plakātus ar konversijas tabulām, cenu tabulas pamatproduktiem un brošūras). Parādiet, ka cenas ir konvertētas pareizi.

≡ Izveidojiet centrālo **kontaktpunktu** jūsu klientiem (piemēram, eiro kontaktdienestu), lai sniegtu atbildes uz jautājumiem. Norīkojiet īpaši apmācītu papildpersonālu šī uzdevuma veikšanai. Tas samazinās kasieru pienākumu nastu, sniedzot šādu informāciju, un saīsinās klientu gaidīšanas laiku.

Ir svarīgi padarīt pārejas procesu jūsu klientiem tik ērtu, cik vien iespējams. Jāveic piemēroti pasākumi, lai izvairītos no neskaidrībām vai - vismaz - mazinātu tās.

Pasākumi klientu informēšanai

≡ Lai veicinātu uzticēšanos un paļaušanos uz eiro, ir svarīgi laikus iepazīstināt klientus ar visiem ar eiro saistītajiem aspektiem. **Divkārša parādīšana** (cenas parādītas gan nacionālajā valūtā, gan eiro) palīdzēs klientiem, kā arī darbiniekiem pierast pie jaunajām, ar eiro izteiktajām summām.

≡ Cenu divkāršu parādīšanu var sākt, tiklīdz ir neatgriezeniski fiksēts oficiālais konversijas kurss. Sākumā dubultajās cenās jānorāda „nelīdzienās” eiro summas (piemēram, f10,50 = €4,76) tā, lai klienti skaidri redzētu, ka cenas ir konvertētas pareizi. Kad klienti ir pieraduši pie jaunajām cenām un skaitlisko attiecību starp viņu veco valūtu un eiro, var piemērot „nolīdzinātās” cenas (piemēram, € 4,75). Tomēr atcerieties, ka patērētāji saasināti uztvers jebkādas slēptas cenu paaugstinājumus!

Klientu vadība pārejas laikā

Lai saīsinātu **gaidīšanas laiku**¹⁴, piemēram, skaidrās naudas operācijām, var noderēt šādi priekšlikumi:

≡ glabājiet standarta pirkumiem izdodamo atlikumu jau **saskaitītu**, lai to varētu izsniegt patērētājiem;

≡ izveidojiet **īpašas gaidīšanas rindas** elektroniskajiem maksājumiem;

≡ izplatiet **eiro kalkulatorus** kā uzņēmumu reklamējošas dāvanas, lai patērētājiem būtu vieglāk konvertēt cenas.

Pārejas perioda laikā klienti saasināti uztvers jebkuras pārmaiņas. **Palīdziet saviem klientiem** saprast šīs pārmaiņas un iepazīties ar jauno valūtu, izmantojot pareizi mērķētus informatīvus pasākumus.

¹⁴ Palielināts gaidīšanas laiks jo īpaši var rasties abu valūtu izmantošanas posmā, kad kā maksājuma līdzeklis var būt jāpieņem gan nacionālā valūta, gan eiro. Šobrīd nav skaidrs, vai ES dalībvalstīs, kas līdz šim nav ieviesušas eiro, būs abu valūtu izmantošanas posms. Ja šāds posms tiks izmantots, gaidāms, ka tas būs ļoti īss (piemēram, divas vai trīs nedēļas).

Kur es varu iegūt sīkāku informāciju?

Sīkāka informācija par eiro ieviešanu ir pieejama Eiro informācijas centros (EIC), ko izveidojusi Eiropas Komisija, lai atbalstītu mazos un vidējos uzņēmumus¹⁵. Tie piedāvā informāciju attiecīgo valstu valodās.

Zemāk atrodamas saites uz EIC desmit jaunajās dalībvalstīs:

Valsts	Interneta vietne
Kipra	http://www.eiccyprus.com.cy
Čehija	http://www.euroinfocentrum.cz/
Igaunija	http://www.koda.ee/euroinfokeskus/
Ungārija	http://www.eichungary.hu/
Latvija	http://www.eic.lv/
Lietuva	http://www.eic.lt
Malta	http://www.maltaenterprise.com/
Polija	http://www.euroinfo.gda.pl/
Slovākija	http://www.eic-slovakia.sk/
Slovēnija	http://eic.pcmg.si/sl/

Sīkāku informāciju arī var iegūt no bankām, nodokļu grāmatvežiem, revidentiem, programmatūras piegādātājiem, tirdzniecības palātām vai līdzīgām asociācijām, kā arī reģionālām un valsts iestādēm.

¹⁵ Pilnīgs Eiro informācijas centru saraksts, ieskaitot adreses un kontaktpersonas, atrodams http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/networks/eic/eic-geo-cover_en.html

PĀRDOŠANA UN ABONĒŠANA

Publikāciju biroja publikācijas par samaksu ir pieejamas pārdošanas punktos visā pasaulē.

Kā es varu saņemt mani interesējošu publikāciju?

Kad esat izskatījuši pārdošanas punktu sarakstu, sazinieties ar jūsu izvēlēto pārdevēju, lai izdarītu pasūtījumu.

Kur es varu iegūt pārdošanas punktu sarakstu?

- Apmeklējiet Publikāciju biroja tīmekļa vietni <http://publications.eu.int/>
- vai pasūtiet izdrukā pa faksu (352) 2929-42758

Eiropas Komisija

Gatavs eiro ieviešanai!

Rokasgrāmata maziem un vidējiem uzņēmumiem

Luksemburga: Eiropas Kopienų Oficiālo publikāciju birojs

2005 32 lpp. 10,5 x 21 cm

ISBN 92-894-8657-0